

UKRAINA OLUKORRA

REGIONAALNE PAGULASTE VASTUVÕTU KAVA

jaanuar-detsember 2023

Regional Refugee Response
for the Ukraine Situation

Käesolevas aruandes kasutatud nimetused ja esitatud materjal ei tähenda, et Ühinenud Rahvaste Organisatsioon oleks avaldanud arvamust mis tahes riigi, territooriumi, linna või piirkonna või selle ametivõimude õigusliku staatuse või piiride määratlemise kohta.

Kaanefoto: Artscape/Alda Eikevičiūtė

Genf, Šveits, jaanuar 2023

© UNHCR 2023. Kõik õigused kaitstud.

Sisukord

Regionaalse pagulaste koordinaatori sõnum	4		
REGIONAALNE ÜLEVAADE	8	EESTI	21
Kokkuvõte	8	1. osa: Praegune olukord	21
1. osa: Praegune olukord	10	2. osa: Kaitse- ja lahenduste strateegia riigis	25
2. osa: Regionaalne kaitse- ja lahenduste strateegia	16	Asutustevahelised finantsvajadused	32

Regionaalse pagulaste koordinaatori sõnum

Pascale Moreau

Ukraina olukorra regionaalne pagulaste koordinaator
UNHCR Euroopa regionaaldirektor

On raske edasi anda Ukrainas toimunud hävitustöö ja inimkannatuste tohutut ulatust ning sõja mõju kogu piirkonnale, kus naaberriigid on algusest peale vastu võtnud miljoneid vägivalda eest põgenevaid pagulasi.

Ukrainast põgenenutele pakutud toetus on olnud lausa erakordne – seda nii valitsuste, kodanikuühiskonna, üksikisikute ja vabatahtlike, valitsusväliste organisatsioonide ja kohalike organisatsioonide kui ka erasektori poolt. Euroopa Liidus oli ajutise kaitse direktiivi kiire aktiveerimine 2022. aasta märtsis ajalooline ja tõestas, et EL suudab pagulasi tõhusalt vastu võtta ja kaasata. Kiita tuleb ka ELi mittekuuluvaid riike. Hoolimata märkimisväärsetest probleemidest on eelkõige Moldova Vabariik üles näidanud eeskujulikke juhirolli kaitse laiendamisel oma territooriumil viibivatele pagulastele, võttes suures osas eeskujuga ELi liikmesriikides pakutavast kaitsest.

2022. aastal saavutatutust tulenevalt loodavad pagulased ja neid vastuvõtavad kogukonnad meie jätkuvale solidaarsusele ka järgmisel aastal. Nagu Ukrainas, peame ka pagulasi vastuvõtvates riikides keskenduma riiklike pingutuste toetamisele, et tagada pagulastele Euroopas piisav ja turvaline peavari eelseisvatel rasketel talvekuudel. Samal ajal, teades, et konflikti dünaamika Ukrainas võib põhjustada edasist väljavoolu, jätkame koostööd valitsustega valmisolekuplaanide väljatöötamiseks, mis võimaldavad meil kiiresti reageerida uute saabujate kiireloomulistele vajadustele. See hõlmab muu hulgas sihipärase rahalise abi andmist, toetades samal ajal riiklikke ja kohalike omavalitsuste jõupingutusi, et tagada juurdepääs turvalisele ja inimväärsele peavarjule, renoveerides ja muutes talvekindlaks vastavad rajatised. Pikaajaline viibimine pagulaste majutuskeskustes või rühmamajutuses tekitab paratamatult kaitseriske, eriti kõige haavatavamate inimeste jaoks. Me kõik peame kahekordistama pingutusi, et tagada nende turvalisus kiire tuvastamise ja asjakohastele teenustele suunamise kaudu.

Keskmes ja pikas perspektiivis on parim viis pagulaste kaitsmiseks – ja nende potentsiaali rakendamiseks – nende kaasamine riiklikesse süsteemidesse. ELi ajutise kaitse direktiivi rakendamine tagab, et pagulastel on ELi regiooni riikides turvaline, ning annab pagulastele õigusliku aluse juurdepääsuks õigustele ja teenustele. See hõlmab õigusi, mis võimaldavad pagulastele juurdepääsu tööturule ja tagavad inimväärse töö. Edaspidi mängib õiguste kasutamise praktiliste, haldus- ja õiguslike takistuste kõrvaldamine olulist osa pagulaste jätkusuutliku viibimise toetamisel vastuvõtvates riikides. Oluline on toetada pagulaste kiiret ja tõhusat kaasamist riiklikesse

süsteemidesse, et edendada iseseisvat toimetulekut ja leevendada kaitseriske, mis võivad tekkida, kui pagulastel ei ole võimalik oma põhivajadusi rahuldada.

Oleme teadlikud ees ootavatest väljakutsetest: sõja järelmõju laieneb, põhjustades majanduslikku mõju pagulasi vastuvõtvates riikides ja mujalgi. Lähikuudel ähvardavad kütusepuudus ja inflatsioon. Vastuvõtu- ja majutusvõimekus on piiratud ning sotsiaalhoolekandesüsteemid on ülekoormatud. Sellele vaatamata on mind jätkuvalt rahustanud solidaarsus ja loovus, poliitiline tahe ja praktiline toetus, mida vastuvõtvad valitsused, kogukonnad ja partnerid on viimase kümne kuu jooksul näidanud – senise reageerimise kiirus ja ulatuslikkus on tunnistus sellest, mida on võimalik koostööd tehes saavutada. Kasutan seda võimalust, et veel kord rõhutada riiklike ja kohalike valitsusväliste organisatsioonide, sealhulgas pagulaste juhitud organisatsioonide kriitilist rolli, sest nad on alates 24. veebruarist esmajärjekorras reageerinud kiireloomulistele humanitaarvajadustele. Nad jäävad meie ühiste ettevalmistuste ja reageerimise alustalaks ning vajavad meie toetust oma suutlikkuse edasiseks tugevdamiseks.

Ma ei alahinda selle ulatust, mida me palume, kui julgustame oma partnereid kursil püsima. Olukord on endiselt ettearvamatu ja me peame jätkuvalt reageerima kõige haavatavamate pagulaste, eelkõige eakate, puuetega inimeste ning saatjata laste ja noorukite vajadustele. Ma usun, et suudame üheskoos leida võimalusi koostööks, et tagada Ukrainast põgenema sunnitud inimestele jätkuvalt turvalisus, abi ja kaitse seni kuni neil on võimalik turvaliselt koju tagasi pöörduda.

Pascale Moreau

Ukraina olukorra regionaalne pagulaste koordinaator
UNHCR Euroopa regionaaldirektor

> Lühiülevaade

Regionaalne vastuvõtu kava (jaanuar-detsember 2023)

4,035 mln

pagulasele

120 tuhat

vastuvõtva kogukonna
liikmele

\$1,7 mld

USD finantsvajadus kokku

243¹

kaasatud partnerit

REGIOON	FINANTSVAJADUS USD	KAASATUD PARTNEREID
Bulgaaria	43 387 258	18
Tšehhi Vabariik	81 578 288	4
Eesti	9 135 766	14
Ungari	62 741 799	37
Läti	11 989 791	14
Leedu	17 813 459	10
Moldova Vabariik	426 961 899	73
Poola	709 399 440	83
Rumeenia	153 603 900	34
Slovakkia	80 126 073	28
Regionaalne tugi	88 757 581	7

¹ See arv näitab partnerite koguarvu regioonis ja loeb kõiki partnereid ainult ühe korra, isegi kui nad tegutsevad rohkem kui ühes riigis. Riigipeatükk näitab partnerite absoluutarvu riigi kohta.

REGIONAALNE ÜLEVAADE

Kokkuvõte

Sõda Ukrainas, kus sõjategevuse eskaleerumisest on peagi möödumas aasta, on põhjustanud tohutute mõõtmetega sundümbervasumise ja humanitaarkriisi. Pagulasi vastu võtvate riikide reaktsiooni on iseloomustanud külalislahkus ja vankumatu suuremeelsus, kusjuures perekonnad ja kogukonnad on avanud oma ukseid miljonitele Ukrainast pärit pagulastele. Kohalik tegevus, mida on eest vedanud riiklikud ja kohalikud ametiasutused kogu regioonis, on olnud sama märkimisväärne: vabatahtlike rühmad, riiklikud ja kohalikud valitsusvälised organisatsioonid ja kodanikuühiskonna tegijad – sealhulgas paljud neist, kes ei ole varem pagulaskontekstis töötanud, Ukraina diasporaa kogukonnad ja pagulased ise – koondusid kõik, et pakkuda vägivalla eest põgenenutele kaitset ja abi.

Samal ajal on humanitaarpartnerid vastuvõtivate riikide valitsuste üldisel juhtimisel toetanud ja täiendanud riiklikku vastuvõttu koordineeritud ja kaasava sekkumise teel. Paljud neist tegevustest olid kirjas esialgses regionaalses pagulaste vastuvõtu kavas (RRP), mis käivitati 2022. aasta märtsi alguses, vaadati läbi 25. aprillil 2022 ja „kalibreeriti ümber“ 2022. aasta oktoobris, et võtta arvesse talvega seotud vajadusi ja muid prioriteete, mis ilmnisid kõigis RRP riikides.²

2023. aasta alguses on olukord endiselt väga murettekitav ja nõuab jätkuvalt koordineeritud humanitaarabi regionaalsel tasandil. Detsembri lõpu seisuga oli Euroopas ajutise kaitse³ või sarnase riikliku kaitseüsteemi alusel registreerunud ligikaudu 4,9 miljonit inimest ja tulevikku vaadates on oodata, et pagulaste saabumine võib jätkuda jätkuva konflikti ja karmi talve tõttu, mida raskendab Ukraina energia- ja tsiviilinfrastruktuuri ründamine.

Selles kavas, mis hõlmab tegevusi jaanuarist kuni detsembrini 2023, kirjeldatakse mitut partnerit ja mitut sektorit hõlmavat tegevusstrateegiat ning 243 erineva partneri finantsvajadusi, mis toetavad Bulgaaria, Tšehhi Vabariigi, Eesti, Ungari, Läti, Leedu, Moldova Vabariigi, Poola, Rumeenia ja Slovakkia vastuvõtvaid valitsusi. RRP sisaldab ka Valgevenes toimuvate tegevustega

---

² UNHCR, [Olukord Ukrainas: ümberkalibreerimine – Regionaalne pagulaste vastuvõtu kava – märts - detsember 2022](#), Oktoober 2022.

³ UNHCR määratleb ajutist kaitset kui rahvusvahelise kaitse pragmaatilist „vahendit“, mida kasutatakse aeg-ajalt hädaolukorras varjupaigataotlejate suuremahulise liikumise korral, pakkudes viivitamatut kaitset tagasisaatmise eest ja minimaalset baaskoheldmist. EL käivitas ajutise kaitse direktiivi kohaldamise 4. märtsil 2022 vastuseks Ukraina sõjale; vt [nõukogu 4. märtsi 2022. aasta rakendusotsus \(EL\) 2022/382](#). Kuigi ajutise kaitse direktiiv on ELi mehhanism, on sarnaseid riiklike kaitsekavasid rakendatud ka ELi-välistes riikides, sealhulgas Islandil, Norras, Šveitsis, Montenegros, Serbias ja Ühendkuningriigis. See arv võib sisaldada ühe ja sama isiku mitmekordset registreerimist kahes või enamas EL+ riigis, erinevatel põhjustel poolikult jäänud registreeringuid või pagulaste registreeringuid, kes on edasi liikunud, sealhulgas väljapoole Euroopat.

seotud finantsvajadusi ning partnerite poolt pakutavat tehnilist tuge, et tagada regionaalne sidusus ja koordineerimine.

Nagu 2022. aastal, on ka 2023. aasta RRP eesmärk tagada pagulaste juurdepääs kaitsele ja abile mittediskrimineerival alusel, sealhulgas ajutise kaitse või sarnase õigusliku staatusega seotud õigused vastuvõtvates riikides. Erilist tähelepanu pööratakse neile pagulastele, kes on juba praegu haavatavad või kelle puhul on oht, et nad muutuvad haavatavaks, kuna humanitaarabi väheneb ja neil ei ole enam võimalik kasutada oma sääste või toetuda perekonna ja sõprade abile ning neil võib tekkida ka probleeme töö leidmisega. Sellega seoses on kriitilise tähtsusega nende konkreetsete vajadustega inimeste kindlaksmääramine, kellele sihtotstarbelise abi andmine on otsustava tähtsusega. Lisaks sellele, kui 2022. aasta RRP keskenduti peamiselt kiireloomulisele kaitseteenuste ja humanitaarabi osutamisele saabumisel, siis 2023. aasta kavas pannakse rõhku ka pagulaste sotsiaal-majanduslikule kaasamisele, tunnustades probleeme, millega pagulased silmitsi seisavad, kui nende sündümbereasumine muutub pikemaks. Kuna olukord Ukrainas on jätkumas teist aastat, aitab kogukondade suutlikkuse toetamine pagulastele teenuste ja abi osutamiseks vältida ressursside ülekoormamist ja säilitada vastuvõtvates riikides täheldatud tugevat solidaarsuskultuuri. Selles kontekstis keskendutakse vastuvõtvate kogukondade toetamisel institutsioonide, teenuste ja rajatiste toetamisele, mida kasutavad nii pagulased kui ka vastuvõtvate kogukondade liikmed, eriti linnapiirkondades. See on oluline ka solidaarsuse ja sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamiseks vastuvõtvate ja pagulaskogukondade vahel.

Aastal 2023 pööratakse taas erilist tähelepanu Moldova Vabariigile kui ELi mittekuuluvale riigile. Seal lisatakse sihtrühma arvudesse vastuvõtvad kogukonnad, kus pagulaste vastuvõtmisega seotud surve on kohalikku suutlikkust eriti palju koormanud ning avaldanud survet nappidele ressurssidele. Ülemaailmse pagulasraamistiku vaimus on oluline edendada prognoositavamat ja õiglasemat vastutust ja koormuse jagamist, et vähendada survet Moldova ühiskonnale ja toetada seda riiki vastuvõtvate ja pagulaskogukondade vajaduste rahuldamisel.

1. osa: Praegune olukord

Olukorra ülevaade

Alates sõjategevuse eskaleerumisest veebruaris 2022 on peaaegu kolmandik Ukraina elanikkonnast olnud sunnitud oma kodudest lahkuma, mis teeb sellest täna ühe suurima inimeste sundümberasumise kriisi maailmas. Ukrainas vajab humanitaarabi üle 17,6 miljoni inimese, sealhulgas 6,3 miljonit sisepõgenikku.⁴

Vastuseks ulatuslikule pagulastega seotud olukorrale käivitas Euroopa Liit 4. märtsil 2022 ajutise kaitse direktiivi kohaldamise, mille kehtivusaega pikendati hiljuti kuni märtsini 2024. 2022. aasta detsembri lõpu seisuga on üle 4,9 miljoni Ukrainast pärit pagulase registreerunud ajutise kaitse saamiseks või sarnaste riiklike kaitsekavade raames kogu Euroopas.

Viimaste kättesaadavate andmete kohaselt moodustavad naised ja lapsed RRPga hõlmatud riikides 86 protsenti pagulaste koguarvust. Laste üldine osakaal on umbes 39 protsenti, samas kui umbes 9 protsenti on vanemad inimesed. Lisaks sellele näitavad ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti viimase regionaalse kaitse analüüsi aruande tulemused Ukraina naaberriikides⁵, et enamik vastanutest (78 protsenti) on mõnest oma lähimast pereliikmest lahutatud mille peamiseks põhjuseks on meeste liikumisvabaduse piiramine sõjaväkke värbamise tõttu. Koos reisivate hulgas, reisis 5 protsenti inimesi endaga mitteseotud lastega. Kui 32 protsenti vastanutest elab üüritud majutuskohas, siis enamik - umbes 64 protsenti - on kas majutatud või elavad kollektiivsetes majutuskohades, kavandatud majutuskohades ja vastuvõtu- või transiidikeskustes. Kaheteistkümmel protsendil vastanutest on vastuvõttas riigis sugulasi. ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti viimase regionaalse kavatsuste aruande kohaselt loodab enamik naaberriikides küsitletud pagulastest (81 protsenti) kunagi Ukrainasse tagasi pöörduda, kuid hetkel kavatseb enamik neist jääda oma praegusesse asukohariiki, kusjuures vaid 13 protsenti plaanib järgmise kolme kuu jooksul tagasi pöörduda. Pagulaste sõnul on peamiseks tagasipöördumist takistavaks teguriks ohutuse ja julgeolekuga seotud olukord päritolukohas, samuti mure põhiteenuste ja piisavate elamistingimuste puudumise pärast⁶.

2023. aasta esimeses kvartalis on Ukraina ja naaberriikide humanitaarabi fookuseks jätkuvalt karmi talve, mida raskendavad rünnakud Ukrainas energia- ja tsiviilinfrastruktuuri vastu, ning ülemaailmselt tõusvate hindade mõju leevendamine. Talvetingimustele sobiva abi kättesaadavus on eriti keeruline – ja oluline – haavatavate rühmade, näiteks eakate ja puuetega inimeste, samuti naiste ja laste jaoks, kes moodustavad selge enamuse pagulastest, ning on vaja täiendavat toetust, et vältida haavatavuse suurendamist ja võimalikku kahjulike toimetulekumehhanismide tekkimist.

2023. aastal toetab rahvusvaheline reaktsioon Ukraina pagulaste olukorrale jätkuvalt valitsuse juhitud jõupingutusi ning tugineb humanitaartegevust reguleerivatele partnerluspõhimõtetele, milleks on võrdsus, läbipaistvus, tulemustele suunatud lähenemisviis,

⁴ OCHA, Ülemaailmne humanitaarabi ülevaade, 29. november 2022.

⁵ UNHCR, Ukrainast pärit pagulaste sundümberasumise mustrid, kaitseriskid ja -vajadused - regionaalne kaitseanalüüs nr 1 ([Displacement Patterns, Protection Risks and Needs Of Refugees From Ukraine - Regional Protection Analysis # 1](#)), 26. oktoober 2022.

⁶ ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet, [Lives on Hold: Intentions and Perspectives of Refugees from Ukraine #2](#), september 2022

vastutus ja vastastikune täiendavus. Lisaks vastuvõtivate riikide pakutavale tohutule toetusele on jätkuvalt keskne roll kohalikel kogukondadel ja kohalikel osalejatel, sealhulgas muu hulgas vabatahtlikel, omavalitsustel, riiklikel ja kohalikel valitsusvälistel organisatsioonidel, kodanikuühiskonna rühmadel ning pagulaste ja naiste juhitud organisatsioonidel. Nendel sidusrühmadel, kes olid kohapeal juba enne kriisi algust, on rikkalikud kogemused, suutlikkus ja kohalikud teadmised, mis on olulised hästi informeeritud reageerimiseks, eriti kui võetakse suund hädaolukordadele reageerimiselt kaasamisele ja sotsiaalsele ühtekuuluvusele. Rahvusvahelise üldsuse tugev solidaarsus ja praktiline toetus üleilmse pagulasi käsitleva kokkuleppe vaimus on tähtsam kui kunagi varem, eriti kui võtta arvesse kasvavat koormust riiklikele ja kohalikele suutlikkusele ja teenustele keerulises ja ebakindlas ülemaailmses majanduskliimas.

Sihtrühm

Enam kui 4,9 miljonist Ukrainast pärit pagulasest, kes olid detsembri keskpaigaks registreeritud ajutise kaitse saamiseks või sarnase riikliku kaitsekava alusel kogu Euroopas, kavatseb eeldatavasti vähemalt 80 protsenti jääda oma praegusesse asukohariiki, kuni vaenutegevus vaibub ja olukord paraneb. Pagulasküsimusega tegelemine liigub üldjoontes hädaolukorra akuutsest etapist tõhusa ja püsiva riiklikesse süsteemidesse ja teenustesse kaasamise suunas, säilitades kaitseruumi ja andes sihipärast toetust kõige haavatavamatele inimestele. Sellegipoolest jätkub tõenäoliselt uus sundümberasumine Ukrainast, mis on tingitud jätkuvalt sõjast, karmidest talvetingimustest ning kütuse ja piisava peavarju puudumisest riigisiselt. Nendel uutel tulijatel võib olla olulisi raskusi oma põhivajaduste rahuldamisel ja nad on sundümberasumisega seotud šokkidele vähem vastupanuvõimelised, mistõttu on vaja jätkuvalt investeerida ennetavatesse meetmetesse ja hädaabisse.

Aastal 2023 kajastavad RRP rahvaarvud nii Ukrainast pärit pagulasi kui ka rahvusvahelist kaitset vajavaid kolmandate riikide kodanikke ja kodakondsuseta või kodakondsusetuse ohus olevaid inimesi.⁷ Vastuvõtavad kogukonnad on kajastatud ainult Moldova Vabariigi sihtpopulatsiooni arvus. ELis ei ole vastuvõtva kogukonna liikmed RRP abisaajatena hõlmatud, kuid kavas käsitletakse mõjutatud vastuvõtva elanikkonna vajadusi kogukonna tasandil, et laiendada kogukonna neid ressursse ja teenuseid, mis võivad olla pagulaste saabumise tõttu koormatud.

RRP planeerimisnumbrid on kokku lepitud pärast konsultatsioone valitsuste ja asutustevaheliste partneritega ning need kajastavad prognoositavat elanikkonda, kes vajab 2023. aasta jooksul RRP partnerite abi. Need numbrid võimaldavad kavandamist, programmitööd ja eelarvestamist. Prognoositav 2023. aastal abi vajav elanikkond hõlmab nii pagulasi, kes juba viibivad RRP riikides, kui ka prognoositavaid uusi saabujaid, kes saavad abi transiidi ajal, ja neid, kes jäävad sihtriiki. Mõned läbisõitvad pagulased võivad sõltuvalt oma vajadustest vajada teatavat liiki abi rohkem kui ühes riigis. Partnerid mitmetes RRP riikides jätkavad abi osutamist paljudele inimestele, kes saavad, kuid seejärel liiguvad edasi.

---

⁷ Lühiduse huvides kasutatakse edaspidi mõistet „Ukrainast pärit pagulased“, mis hõlmab nii Ukrainast pärit pagulasi kui ka rahvusvahelist kaitset vajavaid kolmandate riikide kodanikke ja kodakondsuseta või kodakondsusetuse ohus olevaid inimesi. Kolmandate riikide kodanikud on isikud, kes on põgenenud Ukrainast, kuid kelle jaoks Ukraina ei ole nende päritoluriik ja kes võivad vajada rahvusvahelist kaitset.

See hädaabi – näiteks Ukrainast saabujate ilma diskrimineerimiseta territooriumile juurdepääsu, kaitse ja õiguste kasutamise seire ning vastuvõtivate riikide valitsuste toetamine vastuvõtuasutuste tugevdamiseks, majutusvõimaluste hõlbustamiseks, põhiliste abivahendite ja põhivajaduste rahuldamiseks vajaliku sularahaga varustamiseks – on elutähtis ja seda tuleb RRP kaudu toetada. Samal ajal jäävad paljud pagulased 2023. aasta jooksul tõenäoliselt oma asukohariiki, kuna nende olukord normaliseerub mõnevõrra ja nad otsivad võimalusi kaasatuseks kohalikku ühiskonda. Sotsiaal-majanduslikku kaasamist soodustavate partnerite toetamine on väga oluline, sest nende tegevus sillutab teed pikemaajaliste lahenduste leidmiseks.

Sellises dünaamilises ja kiiresti muutuv keskkonnas ei pruugi need planeerimisnumbrid täpselt vastata hetkel igas riigis kohal olevale populatsioonile, kuid nende eesmärk on kajastada järgmise aasta ressursside vajadust.

Pagulastest sihtrühm

Riik	Ajutise kaitse või sarnaste riiklike kaitsekavade alusel registreeritud pagulased 2022. aasta detsembri lõpu seisuga ⁸	Sihtrühm aastal 2023
Bulgaaria	149268	200000
Tšehhi Vabariik	473216	500000
Eesti	41432	115000
Ungari	33273	200000
Läti	44367	120000
Leedu	72302	150000
Moldova Vabariik	102000 ⁹	200000
Poola	1508338	2000000
Rumeenia	101733	350000
Slovakkia	104764	200000
Kokku	2630693	4035000

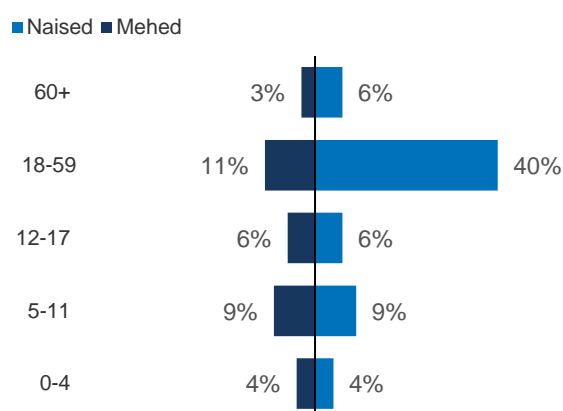
Vastuvõtvast elanikkonnast sihtrühm

Riik	Sihtrühmaks olev rahvastik aastal 2023
Moldova Vabariik	120000
Kokku	120000

⁸ See arv võib sisaldada ühe ja sama isiku mitmekordset registreerimist kahes või enamas EL+ riigis, erinevatel põhjustel poolikult jäänud registreeringuid või pagulaste registreeringuid, kes on edasi liikunud, sealhulgas väljapoole Euroopat. Vt [UNHCRi operatiiv-andmete portaal](#). Ajutise kaitse arvud põhinevad 2022. aasta detsembri lõpus kättesaadavatel andmetel. Need võivad 2022. aasta lõpu tegelikest andmetest veidi erineda, kuna riikide aruandluse ajakava erineb üksteisest ning tavaliselt tehakse tagasiulatuvalt ajakohastusi ja kohandusi.

⁹ 2022. aasta detsembri seisuga ei olnud ajutise kaitse õiguslik staatus Moldovas veel jõustunud. Siin esitatud arv näitab nende Ukraina pagulaste arvu, kes sisenesid riiki pärast 24. veebruari 2022 ja kes jäid riiki seaduslikult erakorralise seaduse alusel, tuginedes valitsuse piiriületuse andmetele.

Vanuseline ja sooline jaotus

13 to 15%¹⁰

puuetega inimesi

66%

naisi ja lapsi

34%

mehi ja poisse

Regionaalsed kaitsevajadused, haavatavused ja riskid

UNHCR-i kaitse seire raames on ümbritsevates riikides tuvastatud mitu peamist riski Ukrainast pärit pagulastele.

Kuigi ajutise kaitse direktiivi rakendamine ELis ja sarnased õigussüsteemid teistes riikides on taganud paljudele kiire juurdepääsu kaitsele ja õigustele, on uuringud näidanud, et mitmed praktilised, halduslikud ja õiguslikud tõkked piiravad juurdepääsu õigustele.¹¹ Need tõkked mõjutavad oluliselt üksikisikute võimet pääseda ligi mitmesugustele õigustele, sealhulgas haridusele, sotsiaalkaitsele, elamispiinale, inimväärsele tööle ja tervishoiule. Samuti on täheldatud lünki riikide vahelises ühtlustamises seoses ajutise kaitse saajatele antud õigustega. Lisaks sellele oli kolmandate riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute juurdepääs registreerimisele ajutise kaitse menetlusele mõnes kontekstis jätkuvalt keeruline. Mõnel juhul võivad väljaspool vastuvõtjariiki veedetud erinevad ajavahemikud mõjutada negatiivselt õiguslikku staatust ja juurdepääsu teatavatele soodustustele, näiteks majutusele ja rahalisele abile. Kõik need tegurid võivad piirata tõhusat kaasamist riiklikesse süsteemidesse, õõnestades võimalusi iseseisvaks toimetulekuks ning suurendades kaitseriske ja kahjulikke toimetulekumehhanisme, mis võivad tekkida, kui pagulased ei suuda rahuldada oma põhivajadusi ja anda oma panust vastuvõtvasse ühiskonda.

UNHCR-i regionaalse kaitse analüüsi¹² kohaselt on perekondade lahutamine Ukraina pagulaskriisi üks iseloomulikke tunnuseid: 78 protsenti küsitletud pagulastest teatas, et nad on Ukrainast lahkumise tõttu lähedastest pereliikmetest lahutatud. Praeguses olukorras on perekondade lahus elamise sagedane esinemine viinud märkimisväärse ühe (valdavalt naissoost) hooldajaga leibkondade osakaaluni. Perekonna eraldamine pagulaskontekstis võib süvendada mitmeid kaitseriske, sealhulgas soolist vägivalda, inimkaubandust, ärakasutamist, isoleerimist ja

¹⁰ Planeerimise eesmärgil on puuetega inimeste osakaal hinnanguliselt 13% (sõjajärgne hinnang suure abivajadusega puuetega inimeste kohta 2021. aasta Ukraina humanitaarabi vajaduste ülevaates) ja 15% (WHO võrdlusnäitajate kohaselt) vahel. Mitme sektori vajaduste hindamise tulemused mõnes RRP riigis kajastavad sarnaseid proportsioone.

¹¹ UNHCR, TPD direktiivi rakendamine - kuus kuud hiljem (The Implementation of the TPD Directive - Six Months On), oktoober 2022.

¹² UNHCR, Regionaalne kaitseanalüüs nr 1: Ukrainast pärit pagulaste sundümberrasumise mustrid, kaitseriskid ja -vajadused, oktoober 2022.

kokkupuudet potentsiaalselt traumeerivate sündmustega, eriti saatjata ja eraldatud laste, eakate ja puuetega inimeste puhul.

Kakskümmend neli protsenti kaitse seirele vastanutest teatas vähemalt ühest erivajadusega leibkonnaliikmest, kelle hulgas on puuetega ja tõsiste meditsiiniliste vajadustega inimesed, eakad, lahutatud või saatjata lapsed. Erivajadustega inimesed võivad kokku puutuda takistustega, mis ei võimalda neil täielikult kasutada oma õigusi või saada vajalikke teenuseid, ning neil võib sundümberasumise ajal ja varjupaigariigis olla suurenenud diskrimineerimise, väärkohtlemise, vägivalda ja hooletusse jätmise oht. Kaitse seire andmed näitavad, et ühe või mitme erivajadustega isikuga leibkondadel võib olla vähem ressursse ja piiratum juurdepääs vastuvõtva riigi tugivõrgustikele kui teistel pagulaste rühmadel. Paljudel võib olla piiratud juurdepääs teabele olemasolevate teenuste (sealhulgas tervishoiuteenuste) kohta ja nad seisavad silmitsi piirangutega töövõimaluste kasutamisel, sealhulgas pereliikmete puhul, kes peavad kodus hooldust osutama. Uuringud on samuti näidanud, et kõrgendatud riskirühma kuuluvad isikud seisavad silmitsi suuremate takistustega oma õiguste kasutamisel ajutise kaitse saajatena, kusjuures üks peamisi põhjusi on nende erivajaduste süstemaatilise kindlaksmääramise puudumine¹³. Kriisi pikaajalisus süvendab hädaolukordi ja sellest tulenevat vajadust vaimse tervise valdkonna ja psühhosotsiaalsete teenuste järele. Käsitlemata jäetud vaimse tervise vajadused koos soovimatusega saada sellist tuge häbimärgistamise tõttu, võivad põhjustada süvenevat kriisi, marginaliseerumist ja tõrjutust.

Peamine mure on ka juurdepääs dokumentidele; 31 protsendil kaitse seirele vastanutest ei ole rahvusvahelist biomeetrilist passi, mis võimaldaks suuremat liikumisvabadust. Lisaks näitavad enne rahvusvahelise relvastatud konflikti eskaleerumist kättesaadavad andmed, et Ukraina elanikkonna hulgas on rühmi, kes on kodakondsuseta või kellel võivad puududa Ukraina kodakondsuse omandamiseks või kinnitamiseks vajalikud isikutunnistused ja keda seetõttu ähvardab kodakondsuseta jäämise oht. Seda on kinnitanud ka käimasolev seire ja õigusabialased tegevused vastuvõtvides riikides. Kuigi riigid on rahvusvahelise relvastatud konflikti tõttu Ukraina territooriumilt lahkuda soovivate isikute puhul rakendanud paindlikke lähenemisviise dokumentidele, on tõenäoline, et usaldusväärne juurdepääs isikutunnistustele muutub paljude pagulaste jaoks pakiliseks probleemiks, et tagada nende jätkuv juurdepääs õigustele ja teenustele. Kui tingimused võimaldavad tagasipöördumist, võib isikutunnistuste puudumine ka seda takistada.

Saatjata ja eraldatud laste süstemaatiline tuvastamine ja registreerimine vastuvõtivate riikide ametiasutuste poolt on endiselt probleemiks, ning suurendab märkimisväärselt ohtu, et need lapsed jäävad väljaspoole riiklikke lastekaitseüsteeme, mis takistab nende juurdepääsu kaitsele ja teenustele. Mitmes riigis on piiratud juurdepääs seadusliku eestkostja määramise süsteemidele või on probleeme olemasoleva hoolduse korraldamise läbivaatamisega, mis mõnel juhul kehtestati hädaolukorra tõttu ajasurve all. On teatatud, et sobivatest hooldajatest on puudus ning ametisse nimetamise protseduurid võivad olla keerulised ja aeganõudvad. RRP partnerid on täheldanud, et saatjata ja eraldatud lapsi ei ole riiklikesse lastekaitseüsteemidesse süstemaatiliselt kaasatud, mille tulemusel puuduvad nende laste suhtes läbiviidavad parimate huvide menetlusega samaväärsed riiklikud menetlused. See puudutab eelkõige nende laste olukorda, kes on saabunud Ukraina hoolekandetasutustest.

---

¹³ UNHCR, TPD direktiivi rakendamine - kuus kuud hiljem (The Implementation of the TPD Directive - Six Months On), oktoober 2022.

Jätkuvalt on vaja teha huvikaitsetööd ja tõsta teadlikkust riskidest, mis on seotud laste võimaliku tagasipöördumisega Ukrainasse, eriti talvel, võttes arvesse jätkuvat konflikti ja ebakindlat olukorda seoses majutusega ja institutsionaalse hoolduse struktuurides.

Nagu enamikus pagulas- ja konfliktiolukordades, suureneb oht, et esineb mitut liiki soolist vägivalda, kusjuures naised ja tüdrukud on sundümberasumise kõikides etappides kõrgendatud ohus. Ukrainast põgenevad pagulased on teatanud konfliktiga seotud seksuaalsest vägivallast sõjaväe kontrolli all olevatel Ukraina aladel, samuti seksuaalse ärakasutamise eesmärgil toimuva inimkaubanduse ohust piiripunktides reisi ajal või pärast vastuvõtvasse riiki saabumist. Samuti on teatatud ärakasutamisest, ahistamisest ja väärkohtlemisest era- ja avalikes majutusasutustes, transpordi ja muude põhiteenuste ajal, mida pagulased kasutavad. Murdeas tütarlapsi, roma naisi ja LGBTIQ+ isikuid võib lisaks ohustada sooline vägivald ja inimkaubandus, kuna diskrimineerimine ja/või ahistamine takistab juurdepääsu põhivajadustele ja kaitseteenustele.

Soolise vägivalla üleelanud isikute takistused teenuste kättesaadavuses on mitmekülgsed ja sageli eksisteerivad paralleelselt muud liiki teenuste kättesaadavuse probleemidega, sealhulgas keel ja teabe puudumine eriteenuste kohta (nii nende olemasolu kui ka nendeni jõudmise kohta). Probleemina on täheldatud ka häbimärgistamist seoses soolisest vägivallast teatamise ja vaimse tervise teenustele juurdepääsuga. Sellistel takistustel võivad olla vägivalla üleelanud isikute jaoks eluohtlikud tagajärjed, sealhulgas seoses seksuaalvägivallaga, mille puhul on kriitiline vajadus õigeaegse sekkumise järele. Mõnes riigis on Ukraina vaimse tervise spetsialistid asunud lünki täitma ning on osutunud edukaks kontaktpunktiks soolise vägivalla ohvritele. Kohustuslikud teatamiskohustust käsitlevad seadused, samuti muud õiguslikud, menetluslikud või poliitilised meetmed on siiski jätkuvalt peamised tõkked, mis takistavad vägivalla üleelanud isikute juurdepääsu eriarstiabile, eriti seksuaal- ja reproduktiivtervishoiule, sealhulgas elupäästvatele vägistamisjärgsele hooldusele. Mõnel juhul puuduvad protokollid, mis käsitlevad kliinilist ravi vägistamise korral, neid ei rakendata tõhusalt ja süstemaatiliselt või need ei vasta täielikult WHO suunistele. Seksuaal- ja reproduktiivtervishoiuteenuste kättesaadavus on probleemiks paljudes regioonides, eriti vägivalla üleelanud murdeas tütarlaste jaoks. Hädaabikontraseptiivide või retseptiravimite õiguslikud piirangud võivad samuti takistada juurdepääsu soolisele vägivallale tõhusalt reageerimisele, eriti kui pagulastel ei ole juurdepääsu arstile või neil puudub raha ravimite ostmiseks. Seksuaal- ja reproduktiivtervise kättesaadavuse propageerimine ja süsteemide tugevdamine on jätkuvalt oluline valdkondadevaheline ülesanne.

Pagulased andsid teada, et sularaha oli üks nende kõige tavalisemaid kiireloomulisi vajadusi, et rahuldada põhivajadusi, nagu majutus ja tööhõive. Tõepoolest, majutus muutub tõenäoliselt pakiliseks vajaduseks, kuna pagulasi vastu võtvates riikides tõusevad üürikulud ja energiahinnad jätkuvalt.

2. osa: Regionaalne kaitse- ja lahenduste strateegia

Regionaalne kaitse- ja lahenduste strateegia keskendub neljale põhivaldkonnale:

- Tagada vastuvõtvates riikides kõigile Ukrainast pärit pagulastele ilma diskrimineerimiseta jätkuvalt juurdepääs territooriumile, õiguslikule staatusele ja õigustele, kooskõlas ajutise kaitse direktiivi või asjakohaste riiklike õiguskaitsesätetega ning asjakohaste rahvusvaheliste, regionaalsete ja riiklike pagulas- ja inimõigustealaste õigusaktidega.
- Mõjutatud inimeste ees vastutuse võtmise tugevdamine kahesuunalise suhtluse kaudu kogukondadega, tõhusate tagasiside- ja reageerimismehhanismide ning kogukonnapõhise lähenemisviisi kaudu, suurendades Ukrainast põgenevate pagulaste juurdepääsu teabele ja teadlikkuse tõstmist nende õigustest ning juurdepääsu abile ja teenustele kogukonna poolt eelistatud ja usaldatavate kanalite kaudu ning töötades selle nimel, et toetada kogukonnapõhiste osalejate, sealhulgas pagulaste ja naiste juhitud organisatsioonide ja muude kogukonnapõhiste organisatsioonide sisulist osalemist ja suutlikkust.
- Kõrgendatud ohus olevatele isikutele kiire abi osutamise toetamine, keskendudes eelkõige soolise vägivalla riskide ennetamisele, maandamisele ja nendele reageerimisele, inimkaubandusele, ning laste ja nende pagulaste kaitsele, kelle erivajadused ning omadused, nagu vanus ja sugu, muudavad nad täiendavate kaitseriskide suhtes haavatavaks. See hõlmab vaimse tervise ja psühhosotsiaalse heaolu edendamisele suunatud tegevusi.
- Lõpuks keskendub strateegia riiklikesse süsteemidesse, sealhulgas tervishoiu, hariduse, majutuse, sotsiaalkaitse, tööturu ja muudesse süsteemidesse tõhusa kaasamise edendamisele, ilma diskrimineerimiseta ja võrdselt kodanikega. Tõhusat riiklikesse süsteemidesse kaasamist edendatakse kui pagulaste kaitse tõhustamise vahendit, sealhulgas kaardistades tõkked, mis takistavad pagulaste juurdepääsu peamistele õigustele ja teenustele ning nende kasutamist, ning tehes koos riiklike ametiasutuste ja teiste peamiste sidusrühmadega tööd nende tõkete kõrvaldamiseks. Kaitse valdkonna töötajad jälgivad ka võimalikku pingete suurenemist pagulaste ja vastuvõtivate kogukondade vahel ning teevad rahumeelse koostööd toetamiseks koostööd riiklike ametiasutuste ja partneritega.

Kogu kaitsealase tegevuse puhul rõhutatakse vastuvõtivate riikide esmast rolli ja vastutust kaitse ja õiguste kättesaadavuse tagamisel. Kaitsemeetmete puhul keskendutakse vajaduse korral riikliku kaitse suutlikkuse arendamisele, tõhustamisele ja laiendamisele, pakkudes vajaduse korral täiendavat tuge ja tehnilisi ekspertteadmisi, et võimaldada riiklikel kaitsetegevuses osalejatel ja kaitse süsteemidel ning samuti kogukonnapõhistel ja pagulaste juhitud algatustel järgida pikemas perspektiivis kindlaks määratud kurssi. Kaitsetegevuses osalejad tõhustavad ja propageerivad ka eri vanuses, soost ja erinevate omadustega pagulaste mõtestatud osalemist ja kaasamist vajaduste kindlaksmääramisel, prioriteetide seadmisel ja meetmete kavandamisel pagulasküsimusega tegelemise raames, kooskõlas vastutuse võtmisega mõjutatud inimeste ees (AAP) ning vanuse, soo ja mitmekesisuse (AGD) lähenemisviisiga. Kaitsealase tegevusega tegelevad partnerid aitavad edendada juurdepääsu mitmesugustele kvaliteetsetele kaitseteenustele ja -abile, luues tõhusaid partnerlussuhteid pagulaste, pagulaste juhitud, kogukonnapõhiste ja naiste juhitud organisatsioonide, vabaühenduste/kodanikuühiskonna osalejate, valitsuste, erasektori osalejate, rahvusvaheliste valitsusväliste organisatsioonide ja teiste ÜRO asutuste vahel.

Partnerlus ja koordineerimine

Et toetada valitsuse juhivat tegevust, juhib ja koordineerib UNHCR kooskõlas pagulaste koordineerimise mudeliga (RCM) asutustevahelise RRP rakendamist, tehes koostööd ja konsulteerides ametiasutuste, abiorganisatsioonide, kodanikuühiskonna ja mõjutatud elanikkonnaga, sealhulgas naiste ja pagulaste juhitud organisatsioonidega.

RRP abil laiendatakse partnerluste ulatust, et mobiliseerida ressursse ja suurendada Ukraina pagulaste, rahvusvahelist kaitset vajavate kolmandate riikide kodanike, kodakondsuseta inimeste ja vastuvõtivate kogukondade vajaduste nähtavust. RRP partnerid ja toetajad püüavad tagada, et rahastamine jõuab eesliinil tegutsejateni õigeaegselt ja tõhusalt ning kooskõlas kvaliteetse rahastamise ja kvaliteetse partnerluse põhimõtetega. Ülemaailmne pagulasraamistik, säästva arengu tegevuskava 2030, UNHCR #IBelong kampaania ülemaailmse kodakondsusetuse lõpetamiseks aastaks 2024 ja põhimõte „Kedagi ei tohi kõrvale jätta“ pakuvad olulist raamistikku koostöök partneritega.

Kaasatud partnereid	243
ÜRO asutused	13
Rahvusvahelised vabaiühendused	48
Siseriiklikud vabaiühendused	148
IFRC&RC	6
Usupõhised organisatsioonid	20
Akadeemilised organisatsioonid	1
Regionaalsed organisatsioonid	1
Pagulaste juhitud organisatsioonid	6

Märkus: See loetelu hõlmab ainult RRP raames tegutsevaid taotlemaid organisatsioone, millest paljud teevad RRP elluviimiseks koostööd rakenduspartneritega. Vt "Eelarve kokkuvõtte partnerite kaupa" partnerite jaotuse kohta tüüpide kaupa.

Regionaalsel tasandil koordineerib RRPd UNHCR-i Euroopa regionaalbüroo (RBE). 2022. aasta märtsis nimetati RBE direktor Ukraina olukorra regionaalseks pagulaste koordinaatoriks, et juhtida kõigi partnerite kaasava ja tõhusa koordineerimise kaudu RRP rakendamist, kooskõlas regionaalsete strateegiliste eesmärkidega. Loodud on asutustevaheline regionaalne pagulaste koordineerimisfoorum (RCF) ning on käivitatud ka spetsiaalsed töörühmad, võrgustikud ja töökonnad (kaitse töörühm, kaasamise töörühm, lastekaitse ja soolise vägivalla alatöörühmad, inimkaubanduse vastane töökond, soolise võrdõiguslikkuse töökond, PSEA võrgustik), et tagada olukorda käsitleva teabe tõhus haldamine ja vajadusel riigispetsiifiline tugi. ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet on ÜRO Peaassamblee poolt pagulasküsimusega tegelemise juhtimiseks volitatud ÜRO agentuur, mis hõlbustab ja koordineerib vajalike andmete ja teabe esitamist, et toetada RRP partnerite reageerimise kavandamist.

Selle RRP raames ja olemasolevatele riigi tasandi koordineerimisstruktuuridele tuginedes on igas pagulase vastuvõtvast riigis loodud ka valitsuse juhitud koordineerimismehhanisme toetavad asutustevahelised RCFid. Riikliku tasandi RCFe juhivad ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti (UNHCR) riikide esindajad ja nad teevad koostööd kõigi reageerimisega seotud partneritega, sealhulgas asjaomaste valdkondlike töörühmadega. See võimaldab RRP partneritel maksimeerida reageerimist ning vältida dubleerimist ja paralleelseid süsteeme. Samuti suunab see ühiseid toetusalgatusi ja ressursside mobiliseerimise jõupingutusi riigi tasandi reageerimiskavade toetamisel. UNHCR jätkab RRP kaudu ühise hindamise, andmete ja teabe haldamise, seire- ja aruandlussüsteemide ning kommunikatsiooni- ja teabevahetusvahendite tõhusa rakendamise ja tugevdamise tagamist kooskõlastatult valitsuste ja asjaomaste sidusrühmadega.

Sõnastades pagulaste, mõjutatud vastuvõtivate kogukondade ja teiste asjaomaste inimeste vajadused, sätestades, kuidas ja kes nende vajaduste rahuldamisega tegeleb, ning määratledes kõigi kaasatud partnerite finantsvajadused, on RRP tõhus kanal prognoositavamaks ja õiglasemaks vastutuse jagamiseks, et leevendada survet vastuvõtivatele kogukondadele ja edendada sotsiaalset ühtekuuluvust – mis on kaks ülemaailmse pagulasraamistiku põhieesmärki.

Konkreetsemalt öeldes on paljud vastuvõtivate riikide valitsuste võetud positiivsed meetmed, eelkõige kaasamise ja pagulaste iseseisva toimetuleku valdkonnas, näited poliitilistest lubadustest, mida võiks anda 2023. aasta detsembris toimival ülemaailmsel pagulaste foorumil (GRF) ja mida võiks ühitada rahvusvahelise üldsuse jätkuva toetusega. Riikide tasandi regionaalsed koordineerimisfoorumid ja töörühmad võivad olla kohad, kus arutada võimalikku lubaduste andmist ja 2019. aasta GRFi raames antud lubaduste järelmeetmeid.

Lisaks sellele toob RRP esile ka paljusid häid tavasid, mida vastuvõtavad valitsused on kogu reageerimise käigus rakendanud, näiteks ajutise kaitse kava kiire käivitamine kaitsele ja teenustele kiire juurdepääsu hõlbustamiseks, pagulaste integreerimine valitsuse kaitsekavadesse ja kiire juurdepääs tööturule. See heade tavade tutvustamine on oluline õppetundide jagamisel eelseisval GRFil, et teha teavitustööd ja olla inspiratsiooniks edasisele rahvusvahelisele solidaarsusele ning aidata kaasa terviklikele lahendustele tulevastes pagulasi puudutavates hädaolukordades nii piirkonnas kui väljaspool seda.

Teabehalduse koordineerimine

UNHCR on pagulaste koordineerimise mudeli raames loonud regionaalsel tasandil ja RRP riikides teabehalduse töörühmad (IMWG), et hõlbustada asutustevahelist koordineerimist andmete/teabehaldusega seotud algatuste osas. Nende koordineerimisstruktuuride kaudu jagab UNHCR Ukraina pagulaste olukorraga seotud teavet IMWG liikmetega ning tagab ühtlustatud lähenemisviisi andmete/teabehaldusega seotud algatuste suhtes humanitaarabiga tegelevas kogukonnas, valitsusasutustes ja kohalike osalejate hulgas.

UNHCR-i kaitse- ja koordineerimisvõlutuste toetuseks võeti 2022. aastal kasutusele pagulaste andmehaldusraamistik (RDMF), mida tugevdatakse ka 2023. aastal, et tagada järjepidev ja täpne pagulaste kohta käiv teave. RDMFi abil tagab UNHCR koos partneritega pagulaskonna ajakohastatud statistika (nii pagulaste voogude kui ka koguarvude kohta), kaitse profileerimise ja seire ning kavatsuste uuringute, ühispaikade seire, piirkonnapõhiste hindamiste ja mitut sektorit hõlmavate vajaduste hindamiste läbiviimise, et saada reageerimiseks vajalikku teavet. ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet korraldab partnerluses või asutustevaheliste algatustena ka muid andmete/teabehaldusega seotud tegevusi, et mõista pagulaste sotsiaalset ja majanduslikku integratsiooni vastuvõtvides riikides. Lisaks hõlbustab RDMF andmete/teabehaldusega seotud algatuste kooskõlastamist humanitaarabi osutajate seas, et vältida dubleerimist ning tuvastada ja täita teabelüngad.

RIIGI PEATÜKK

EESTI

> Lühülevaade

Eestis planeeritud tegevus (jaanuar-detsember 2023)

115 000

pagulast

\$9,1 mln

finantsvajadus USA dollarites

14

partnerit kaasatud

EESTI

1. osa: Praegune olukord

Olukorra ülevaade

Eesti on alates sõjategevuse eskaleerumisest veebruaris 2022 olnud paljude Ukrainast pärit pagulaste sihtriigiks. Eesti jaoks on tegemist ajaloo suurima pagulaste sissevooluga. Saabunud pagulased moodustavad üle 3 protsendi Eesti elanikkonnast, mis teeb Eestist pagulasi vastu võtva riigi, kus pagulaste osakaal elaniku kohta on väga märkimisväärne. 2022. aasta detsembri lõpuks oli Eestis ajutise kaitse saamiseks registreeritud üle 41 000 Ukraina pagulase ning Eestis on mitu tuhat ukrainlast, kes elasid erinevatel alustel Eestis juba enne sõda, näiteks tööloa alusel. Lisaks sellele on kiirendatud varjupaigamenetluse raames antud täiendav kaitse rohkem kui 2000 pagulasele, kes lahkusid Ukrainast enne 24. veebruari 2022 ja kellel ei olnud Eesti õiguse alusel õigust ajutisele kaitsele. Eesti on ka transiitriik enam kui 50 000 Ukraina kodanikule, kes on reisinud üle Venemaa piiri, et jõuda teistesse ELi liikmesriikidesse või et pöörduda tagasi Ukraina valitsuse kontrolli all olevatele territooriumidele.

Paljudel pagulastel on perekondlikud ja sõprussidemed suure Ukraina diasporaaga, kes on Eestis elanud aastakümneid, ning teised tunnevad riiki hooajatöötajatena. See koos riigi helde abi- ja toetuspoliitikaga ning Eesti elanikkonna erakordselt külalislahke ja solidaarne suhtumine on aidanud kaasa Ukrainast pärit pagulaste vastuvõtmisele ja lõimimisele.

Eesti tagab jätkuvalt juurdepääsu territooriumile ja ajutise kaitse Ukrainast pärit pagulastele, kelle arv kasvab. Kuigi 2800 Ukraina pagulast on vabatahtlikult ajutise kaitse saamise registreeringust loobunud ja ametiasutuste hinnangul on Eestist teistesse riikidesse lahkunud või Ukrainasse tagasi pöördunud veel rohkem inimesi, ei saa välistada, et need isikud võivad Eestisse tagasi tulla, sest nende tagasipöördumine Ukrainasse ei pruugi olla jätkusuutlik. Kuna mitmel pool Ukrainas jätkuvad sõjalised tegevused, infrastruktuur on tugevalt kahjustada saanud ja talveperioodi jooksul püsivad karmid ilmastikuolud, eeldavad ametiasutused, et Ukrainast saabub veel märkimisväärselt palju pagulasi.

Eesti valitsus reageeris kiiresti Ukrainast pärit pagulaste sissevoolule, tagades kaitset vajavatele ukrainlastele õiguse Eestisse siseneda ja jääda, sealhulgas muutes välismaalaste seadust. Eesti oli ajutise kaitse direktiivi sätted juba Eesti õigusesse üle võtnud, mis tähendas, et ajutise kaitse aktiveerimiseks ja ajutise kaitse režiimi alusel toetuse andmiseks ei olnud vaja teha täiendavaid seadusandlikke samme. Lisaks võttis Eesti vastu seadusemuudatused, millega lihtsustati ja vähendati Ukraina kodanike töölubadega seotud nõudeid. Nii on Ukraina pagulased lülitatud Eesti kõigile elanikele pakutava sotsiaalse toetuse ja kaitse raamistikku. Eesti valitsus pakub Ukrainast

pärit pagulastele samasugust sotsiaalkaitset, juurdepääsu tervishoiule, haridusele ja muudele hüvedele nagu oma kodanikele. Kohene toetus lühiajalise majutuse, toidu ja sotsiaalabi näol on kättesaadav neile, kellel ei ole elamispiinda või muid toetusmeetmeid, sealhulgas neile, kes on transiidil

Eesti valitsus on Ukraina pagulastega seotud olukorrale reageerimiseks seadnud kolm peamist eesmärki: 1) kõigile avalike ja riiklike teenuste jätkusuutlikkuse tagamine; 2) pagulastele sobivate tingimuste loomine iseseisva toimetuleku ja iseseisvuse saavutamiseks; ning 3) tingimuste loomine pagulaste Eesti ühiskonda lõimimiseks, säilitades samal ajal sidemed ukraina keele ja kultuuriga.

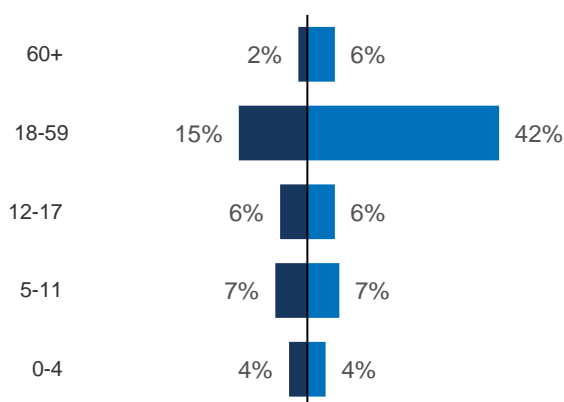
Hoolimata kogu ühiskonna panusest seisavad pagulased jätkuvalt silmitsi mitmete probleemidega, et nad suudaksid end ja oma peresid täielikult ülal pidada, samal ajal kui valitsuse toetusmeetmed on ammendumas. Seetõttu on käesolev RRP välja töötatud selleks, et täiendada riigi tegevust seoses Eestis elavate Ukrainast pärit pagulastega.

Planeerimisnumbrid

Eesti	Pagulased, kes on registreeritud ajutise kaitse saamiseks 2022. aasta detsembri lõpu seisuga ³⁴	Sihtrühm aastal 2023
Pagulaste arv	41,432	115,000
Kokku		

Vanuseline ja sooline jaotus³⁵

■ Naised ■ Mehed

65%

Naised ja tüdrukud

35%

Mehed ja poisid

Kaitsevajadused, haavatavused ja risked riigis

Enamik Ukrainast pärit pagulasi on naised (48%) ja lapsed (34%).³⁶ Seetõttu on ilmnenud mitmesugused kaitseriskid, millega eelkõige naised ja lapsed silmitsi seisavad. Lisaks sellele on lastega naistel puudu tööhõivevõimalustest ja tegelikust juurdepääsust inimväärsele tööle, eelkõige seetõttu, et sobivate lastehoiuvõimaluste ja elamispinna leidmine regioonides, kus on olemas sobivad töökohad, on keeruline. Pidevalt on vaja suurendada teadlikkust lastekaitseküsimustest ja soolise vägivalla riskidest mitte ainult pagulaste, vaid ka pagulastega tegelevate töötajate ja vabatahtlike seas.

Kuigi Eesti valmistub uuteks Ukrainast saabuvateks pagulasteks, on hariduse ja tervishoiu valdkonnas avalike teenuste täielikuks laiendamiseks spetsialistide vähesuse, piiratud rahastamise ja infrastruktuuri tõttu probleeme. Kodanikuühiskonna koordineerimist ja kaasamist reageerimise planeerimisse, elluviimisse ja otsuste tegemisse võiks tugevdada. Ametiasutused on samuti mures pingelise tööturu ja eluasemete puuduse pärast, kuna sotsiaaleluasemeid on vähe ja eraisikute üüriturug on ammandunud.

Eesti välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus sätestab raamistikku tõhusa kaitse pakkumiseks ja hõlbustab pagulaste juurdepääsu õigustele ja teenustele võrdsetel alustel Eesti kodanikega, sealhulgas juurdepääsu haridusele, tervishoiule ja sotsiaalkaitsele. Hoolimata soodsast õiguslikust keskkonnast on sotsiaal-majandusliku kaasamises de facto takistusi, näiteks pagulaste puudulik informeeritus õiguste ja teenuste kohta, millele neil on õigus, ning selle kohta, kuidas nendeni jõuda, samuti on takistuseks majandusliku kaasamise väljavaated, keelebarjäärid ja dokumendinõuded.

Kaitse seire kaudu on kinnitust leidnud, et üks peamisi puudujääke on majutus. Mis puudutab lühiajalist majutust, siis riik pakub abivajajatele majutust hotellide ja Tallinnas kruisilaevaga sõlmitud erikokkulepete kaudu esialgu neljaks kuuks.³⁷ Kaitse seire näitab, et mõne pagulase puhul võib kesk-pikka või pikaajalisse majutusse kolimine võtta kauem aega, kuna muid sobivaid võimalusi ei ole piisavalt. Ametiasutused annavad ühekordset eritoetust nende pagulaste toetamiseks, kes kolivad pikaajalisse majutusse, ning plaanib toetada omavalitsusi kasutamata hoonete renoveerimisel, et pakkuda pagulastele kortereid. Sellest hoolimata on keskmise pikkusega ja pikemaajalised eluasemelahendused Eestis piiratud, kusjuures suuremates asustatud regioonides valitseb märkimisväärne puudus ja sotsiaaleluruumide ootejärjekorrad on pikad. Vähem asustatud regioonides on eluasemevõimalusi rohkem, kuid nendes regioonides on omakorda vähem töökohti ja piiratud ühistransport.

Kuigi ajutist või täiendavat kaitset saavad Ukraina pagulased on lülitatud Eesti ravikindlustussüsteemi, näitab kaitse seire, et neil on sageli raske saada perearstide kaudu arstiabi, sest riigis on puudus meditsiinilisest personalist, esinevad keelebarjäärid ja teatavat liiki

³⁶ Arvutused põhinevad ajutise kaitse saamiseks registreerimise andmetel, mis on kättesaadavad Eesti Politsei- ja Piirivalveametist 31. oktoobri 2022. aasta seisuga.

³⁷ Eesti ametiasutused on hankinud lühiajalisi majutusvõimalusi erinevatelt kommertsmajutusettevõtjatelt, näiteks hotellidelt ja külalistemajadelt. Üks laevandusettevõtte on rentinud ka Tallinna sadamas sildunud kruisilaeva, et pakkuda suuremas ulatuses lühiajalist majutust.

tervishoiuteenuste saamiseks (eriarstiabi, hambaravi, psühholoogiline abi) on suhteliselt kõrged kulud või pikad järjekorrad.

Hinnangud näitavad, et Ukrainast pärit pagulased vajavad psühhosotsiaalset abi.

Psühhosotsiaalne põhitugi, mida pakuvad valitsusasutuste või valitsusväliste organisatsioonide koolitatud töötajad, on praegu kättesaadav vastuvõtu-, majutus- ja infopunktides. Siiski on suurt hulka saabujaid arvestades suurem toetuse andmine osutunud keeruliseks, sest kogunud töötajate arv on väike.

Paljud Ukrainast pärit pagulased on huvitatud eesti keele õppimisest. Valitsus pakub A1-taseme keelekursusi ja alates 2023. aasta suvest on kavas pakkuda A2-taseme kursusi. Täiendavaks võimaluseks on töötutele mõeldud keelekursused, mida pakutakse tööturuteenuste raames. Kaitse seire on näidanud, et olemasolevate võimaluste täiendamiseks on vaja paindlikumaid keeleõppe võimalusi, sealhulgas praktiliste ja huvitegevuste kaudu õppimist ning keeleõpet töökohal.

Paljud Ukraina lapsed ei osale endiselt riiklikus haridussüsteemis, kuigi see on kõigile Eestis elavatele kooliealistele lastele kohustuslik. Eestis on koolidel õppetöö korraldamisel ja riikliku õppekava täitmisel suur autonoomia, mis võib mõnikord viia selleni, et Ukraina lapsi ei kaasata Eesti laste hulka (eriti kui ukrainlastele luuakse eraldi klassid).

Märkimisväärne on Ukrainast pärit pagulaste arv, kes läbivad Eesti, et jõuda teistesse ELi liikmesriikidesse või naasta kas ajutiselt või alaliselt Ukrainasse. 2022. a. veebruarist detsembrini registreeriti üle 53 000 pagulase, kes sisenesid riiki transiidi eesmärgil. Läbisõitvatele pagulastele antakse piiripunktides või vastuvõtupunktides abi põhivajaduste rahuldamiseks.

2. osa: Kaitse- ja lahenduste strateegia riigis

Eesti RRP kaitse- ja lahenduste strateegia eesmärk on toetada riigiasutuste pingutusi Ukrainast pärit pagulaste vajaduste rahuldamisel, keskendudes kõige haavatavamatele inimestele.

RRP partnerid püüavad tagada sidusad ja prognoositavad kaitsemeetmed pagulaste osalusel, toetades samal ajal riiklikke kaitseüsteeme. Erilist tähelepanu pööratakse üksikute naiste, naiste juhitud leibkondade, laste, eakate, raskete ja/või krooniliste haigustega inimeste ja puuetega inimeste kaitsevajadustele. Tehakse pingutusi, et toetada eesliini töötajaid haavatavate pagulaste ja rahvusvahelist kaitset vajavate kolmandate riikide kodanike tuvastamisel ja neile teenuste osutamisel, et leevendada elu ohtu seadvaid riske ning seksuaalse ärakasutamise ja kuritarvitamisega seotud riske.

Tegevuse aluseks on järgmised strateegilised eesmärgid (SO):

Strateegilised eesmärgid riigis

SO1: Toetada Eesti valitsust, et tagada pagulaste juurdepääs kaitsele ja abile mittediskrimineerival alusel, sealhulgas ajutise kaitsega seotud õigustele.

- Toetada valitsuse ja kõigi asjaomaste osalejate kaitsemeetmeid, et tuvastada pagulastehulgas erivajadustega isikud, suunata neid abi saama ning pakkuda vajalikke eriteenuseid, sealhulgas psühhosotsiaalset tuge ja humanitaarabi, mille puhul kohaldatakse vanusel, sool ja mitmekesisusel põhinevat lähenemisviisi. Toetada kohalikke osalejaid, et pakkuda abi vajavatele isikutele sihipärast õigus- ja sotsiaalnõustamist ning abi, sealhulgas mentorteenuste kaudu.
- Toetada vastuvõtusuutlikkust ja jälgida uute saabujate olukorda, et tagada nende varajane juurdepääs õigustele ja teenustele mittediskrimineerival alusel, samuti võimaldada erivajadustega isikute varajast tuvastamist, suunamist ja abistamist.
- Toetada valitsuse pingutusi seoses ennetustegevusega ning soolise vägivalla, inimkaubanduse ning seksuaalse ärakasutamise ja kuritarvitamisega seotud riskide kindlakstegemisel ja leevendamisel. Hõlbustada juurdepääsu teenustele, toetusele ja abile isikliku teavitustegevuse ja asjaomaste esmaste reageerijate koolitamise kaudu.

SO2: Tagada, et erivajadustega pagulastel oleks jätkuvalt juurdepääs riiklikele teenustele, samuti sihipärasele toetusele ja abile, kaasates samal ajal ka kogukonna tasandi kaitsemehhanisme ja tugevdades neid.

- Toetada olemasolevaid riiklikke meetmeid ja valitsussüsteeme, et tagada erivajadustega pagulastele jätkuvalt juurdepääs sihistatud suunamisele, sealhulgas psühhosotsiaalsele toetusele, samuti abi põhivajaduste, sealhulgas tervishoiu, eluaseme, toidu- ja muude kui toidukaupade osas, tugevdades samal ajal kogukonna tasandi kaitsemehhanisme ja aidates

kaasa pagulaskonna teavitamisele.

- Täiendada ja tõhustada valitsuse teenuseid erivajadustega inimestele, pakkudes sihipärast toetust, sealhulgas psühhosotsiaalset tuge, mentorlusteenuseid ja puuetega inimeste kaasamist.
- Tugevdada vastutust mõjutatud inimeste ees, luues kahesuunalised sidekanalid, tagades, et pagulased saavad osaleda kaitse ja lahenduste väljatöötamises ning anda selle kohta tagasisidet.

SO3: Teha koostööd riiklike ja kohalike omavalitsuste ning kodanikuühiskonna vahel, et leida lahendusi ja laiendada pagulaste juurdepääsu sotsiaalsetele ja majanduslikele võimalustele, et hõlbustada kogu ühiskonda hõlmavat lähenemisviisi kaasamisele.

- Toetada pagulaste juurdepääsu elatusvahenditele ja majanduslikele võimalustele, sealhulgas majutuskohtades ja muudes kohtades toimivate tegevuste kaudu, tagades, et eelkõige haavatavad pagulased, nagu üksikemad, eakad ja puuetega inimesed, saavad piisavat toetust (näiteks tugirühmade kohtumised, grupi- või individuaalne nõustamine, nõustamine seoses tööhõivevõimalustega jne).
- Toetada pagulaslaste kaasamist riiklikusse haridussüsteemi vajaduspõhise nõustamise ja muude sekkumiste kaudu.

SO4: Sihipäraste sekkumiste kaudu edendada sotsiaalset ühtekuuluvust pagulaste ja vastuvõtivate kogukondade vahel.

- Laiendada uuenduslikke lähenemisviise ja tugevdada partnerlust, et suurendada pagulaste kaasamist Eesti ühiskonda. Toetada pagulaste ja vastuvõtva kogukonna noorte võimekuse ja oskuste arendamist.
- Kasutada ära pagulaste potentsiaali, et aidata lahendada mõningaid probleeme, mis on seotud õiguste ja teenuste kättesaadavusega, ning hõlbustada dialoogi ja teabevahetust pagulaste, valitsusasutuste ja laiema elanikkonna vahel; see hõlmab ka Ukraina tervishoiutöötajate tervishoiuteenuste osutamise süsteemi kaasamise toetamist.
- Toetada integratsiooni sotsiaalse ühtekuuluvuse ja iseseisva toimetuleku edendamiseks, näiteks pagulaste tööturule juurdepääsule suunatud tegevuste kaudu, samuti sotsiaal-, kultuuri- ja vaba aja ürituste ning kohaliku elanikkonnaga toimivate vahetuste kaudu.

Teavitamisüritustel osales enam kui 2000 Ukraina pagulast

Vabaühendusest partner Eesti Inimõiguste Keskus koordineeris enam kui 80 vaba aja veetmise ürituse korraldamist, mille eesmärk oli sotsialiseerumine, kaasamine ja integratsioon, ja milles osalesid Ukrainast pärit pagulased. Ürituste käigus intervjueriti mitmeid pagulasi, et anda teavet nende kogemuste kohta Eestis ja tuvastada võimalikke süstemaatilisi puudujääke või probleeme. Vajaduse korral suunati isikud konkreetse abi saamiseks või teenustele, samas kui süsteemsed probleemid registreeriti ja edastati ametiasutustele.

Valdkondlikud tegevused

KAITSE

Partnerid tuvastavad ja lahendavad kaitse pideva ja dünaamilise seire põhjal kiiresti kaitseriskid ja -lüngad, eesmärgiga kujundada ka huvikaitsetegevust. Nad teevad koostööd ametiasutustega, et tõhustada pagulaskonna

juurdepääsu valitsuse kaitse- ja abiprogrammidele. Partnerid suurendavad ka teavitustegevust pagulasi vastu võtvates kogukondades nii linnades kui ka väljaspool, et tuvastada erivajadustega pagulased ja tagada nende suunamine asjakohaste teenuste saamiseks. Erilist tähelepanu pööratakse üksikutele naistele, naiste juhitud leibkondadele, saatjata ja eraldatud lastele, eakatele, raskete ja/või krooniliste haigustega inimestele ja puuetega inimestele.

Tehakse pingutusi, et toetada riiklikke kaitsemehhanisme erivajadustega isikute tuvastamisel ja teenustele suunamisel.

Partnerid kaasavad pagulaskogukonna ja tagavad selle osalemise meetmete kavandamisel ja rakendamisel, kasutades selleks kaasavaid hindamisi, fookusgrupi arutelusid ning koostööd pagulaste ja kogukonna juhitud organisatsioonidega.

Partnerid pakuvad teavet ja nõustamist - sealhulgas õigusnõustamist - nii uutele saabujatele kui ka juba riigis viibivatele pagulastele. See teave hõlmab õigusliku staatusega seotud küsimusi, sealhulgas ajutise kaitse saamise menetlusi, ning õiguste ja teenuste kättesaadavuse toetamist kõrgendatud riskiga isikute, näiteks puuetega, raskete ja/või krooniliste tervisehäiretega isikute, eakate, üksikute naiste ja laste kaitse suurendamiseks. Partnerid keskenduvad ka teabe levitamisele õiguste ja teenuste kättesaadavuse kohta ning pakuvad individuaalset tuge ja mentorlust.

Erilist tähelepanu pööratakse sellele, et täiendada valitsuse meetmeid kõige haavatavamate pagulaste vajaduste rahuldamiseks.

Ala-valdkond: Lastekaitse

Partnerid korraldavad lastega peredele kultuuridevahelisi tegevusi, mis võimaldavad neil leida tee uutesse sotsiaalsetesse võrgustikesse, aidates seeläbi kaasa lapse positiivsele arengule uues keskkonnas. Partnerid keskenduvad nii laste kui ka vanemate vajadustele. See hõlmab nii perede grupinõustamist kui ka kultuurivahendust. Partnerid toetavad valitsusasutusi saatjata ja eraldatud, laste ning muude ohustatud laste tuvastamisel teabe- ja teenuseosutamispunktides ning muude kaitsega seotud tegevuste, sealhulgas kaitse seire käigus, tehes asjakohaseid suunamisi ja võttes vajadusel järelmeetmeid. Lastekaitstes osalejad rõhutavad ka MHPSSi tegevusi, eriti kogukonna tasandil, aidates tagada, et lapsed saaksid luua sotsiaalseid sidemeid ning osaleda mängu- ja loomingulises tegevuses.

Ala-valdkond: Sooline vägivald (GBV)

Pidades silmas võimalikku kokkupuudet soolise vägivalla ohuga, toetavad partnerid valitsust, viies läbi kaitse seire hindamisi ning aidates tugevdada soolise vägivalla ennetamise ja sellele reageerimise meetmeid.

Lisaks sellele tõstavad partnerid teadlikkust soolisest vägivallast ja inimkaubandusest ning toetavad ametiasutusi turvaliste kohtade loomisel, kus pagulased saavad turvaliselt ja konfidentsiaalselt abi või teavet küsida.

Kui pagulaste spetsialiseerimata tugitegevuste käigus avalikustatakse soolise vägivalla juhtumid, on partnerid valmis, et tagada turvaline ja vägivalla üle elanule keskenduv suunamine valitsuse pakutavate spetsialiseeritud teenuste kasutamiseks. Erialateadmisi omavad partnerid tuvastavad ja pakuvad nõustamisteenuseid ka pagulastele, keda ähvardab seksuaalse ärakasutamise eesmärgil toimuva inimkaubanduse oht.

HARIDUS

Eesti koolid on autonoomsed, seega on Ukrainast pärit laste koolidesse paigutamine olnud koolide otsustada, mille tulemuseks on riigis erinev kaasamise praktika ja tase. Kaitse seire näitab, et paljud Eesti koolisüsteemi paigutatud Ukraina lapsed seisavad silmitsi integreerumise ja kohaliku keele õppimisega seotud probleemidega. Samal ajal on palgatud Ukraina õpetajaid, et rahuldada suurenenud nõudlust hariduse järele.

Partnerid suunavad oma jõupingutused Eesti koolides töötavate Ukraina pedagoogide toetamisele, võimaldades neil omandada rohkem teadmisi Eesti haridussüsteemist, digipädevusi ja aktiivõppe meetodeid. Partnerid korraldavad õpetajatele ka koolitusi, et suurendada nende võimekust pagulaslaste kaasamise toetamisel mitmekultuurilises klassiruumis, käsitledes uut olukorda oma klassiruumis, pöörates erilist tähelepanu traumeeritud lastele, keelebarjääridele ja muudele tekkida võivatele raskustele. Töötatakse välja õppevahendite kogumik, et toetada õpetajaid, noorsootöötajaid ja teisi haridustöötajaid noorte õpetamisel elanikkonna sundümberasumise küsimustes.

Eesti ja Ukraina pedagoogidele pakutakse ühiselt abi kunstiteraapiapõhise koolitajate koolitusprogrammi kaudu. Partnerid töötavad välja ja katsetavad ka vajaduspõhist nõustamismetoodikat ja sekkumisprogrammi koolidele, kus õpivad pagulaslapsed ja -noored. Erilist tähelepanu pööratakse lastele, korraldades õppekäike muuseumidesse, töötades välja õppematerjale erinevatel teemadel ning pakkudes kunstiteraapia seansse.

TERVIS JA TOITUMINE

Partnerite eesmärk on tugevdada valitsuse juhitud tegevust, toetades vajaduse korral valitsusasutusi ja kohalikke osalejaid suutlikkuse suurendamise ja tehnilise abiga; edendada krooniliste haiguste puhul ravi järjepidevust ja krooniliste haigete edasi suunamist, liites nad riikliku süsteemiga, ning võimaldades ligipääsu vaktsiinivõimaldustele haiguste puhul.

Partnerid toetavad koos valitsusega Ukraina tervishoiutöötajate kaasamist pagulastele tervishoiuteenuste osutamisse; see aitab tugevdada tervishoiusüsteemi ja vähendada ambulatoorse meditsiini osakondade koormust, leevendades seeläbi survet süsteemile ja pehmendades keelebarjääri. Tegevus keskendub ka vaimse tervise ja psühhosotsiaalse toetuse teenustele, et rahuldada pagulaste vajadusi. Et vähendada takistusi tervishoiuteenuste saamisel ja nende kättesaadavuses, pakutakse tõlkeid, kohandusi ja koolitusi ka ukraina keeles.

ELATUSVAHENDID JA SOTSIAAL-MAANDUSLIK KAASATUS

Partnerid toetavad keskpikkade ja pikaajaliste strateegiate kavandamisele ja elluviimisele keskenduvad sekkumisi, et tagada pagulaste iseseisev toimetulek sissetuleku kindlustamise kaudu. Partnerid toetavad spetsiaalse ettevõtlusprogrammi kaudu pagulastest naisi, et nad looksid pere- ja mikroettevõtteid või toetavad juurdepääsu inimväärsele tööhõivele, pakkudes nõustamist ja olemasolevate töökohtade nõuete täitmiseks vajalikku keeleõpet ja täiendkoolitust. Samuti on kavas teadlikkuse tõstmise meetmed, kultuuriüritused ning sotsiaalse ühtekuuluvuse ja kultuuri tutvustamise edendamisele suunatud tegevused koolides ja kogukondades. Erilist tähelepanu pööratakse puuetega inimestele ja nende sugulastele, kes saavad kasu tugirühmadest ja spetsiaalsetest teabesessioonidest. Partnerid laiendavad pingutusi üldsuse teadlikkuse tõstmise ja teavituskampaaniade valdkonnas, mille eesmärk on aktsepteerimine, kaasamine ja võimestamine.

PÕHIVAJADUSED

Eestis olevatele ja läbisõitvatele Ukrainast pärit pagulastele antakse haavatavust aluseks võtvat ja vajaduspõhist mitmetarbelist rahalist abi. Partnerid annavad abi vajavatele pagulastele (sealhulgas läbisõitvatele pagulastele) ka toiduabi, et täiendada riigi pakutavaid toidupakke ja töötada jätkusuutliku toiduga kindlustatuse nimel. Kuigi on tehtud märkimisväärseid jõupingutusi majutuse pakkumiseks, täiendavad partnerid riigi jõupingutusi, et tagada pagulastele

pikaajalised majutusvõimalused ja renoveerida kortereid kõige haavatavamatele abi vajavatele pagulastele. Partnerid tõhustavad ka tööd, et viia pagulased kokku majade või korterite omanikega. Läbisõitvatele pagulastele pakutakse ka abi edasiseks transpordiks ja vajaduse korral ajutist majutust.

Valdkonnaülesed tegevuse prioriteetid riigis

Vastutus mõjutatud inimeste ees (AAP)

Jätakuvalt seatakse prioriteediks tegevused, mille eesmärk on tagada vastutus mõjutatud inimeste ees ja nende kaasamine, mis koonduvad järgmiste sammaste ümber: a) osalemine ja kaasamine kooskõlas vanuse, soolise võrdõiguslikkuse ja mitmekesisuse põhimõtetega sisulise nõustamise tagamiseks; b) teabevahetus ja läbipaistvus, sealhulgas juurdepääs teabele; c) tagasiside ja reageerimine ning d) õppimine ja kohanemine.

Tõhus kahepoolne suhtlus ja kogukondadega konsulteerimine saavutatakse kaasates kõikidesse RRP rakendamise etappidesse pidevalt erineva taustaga pagulastest naisi, mehi, tüdrukuid ja poisse, kasutades selleks osalusmeetodeid. Abi vajavatelt isikutelt saadud tagasiside aitab vajaduse korral tegevust kohandada. Pagulased saavad jätkuvalt asjakohast, õigeaegset ja ajakohast teavet kahe-suunalise teabevahetuse ja tagasisidemehhanismide kaudu, nagu UNHCRi abileheküljed, digitaalne sinine punkt, regionaalne kõnekeskus ja muud algatused. Pagulastest vabatahtlike, kogukonnapõhiste ja pagulaste juhitud organisatsioonide rolli tugevdatakse jätkuvalt, sealhulgas suutlikkuse arendamise ja väikeste toetuste kaudu.

Kaitse seksuaalse ärakasutamise ja kuritarvitamise eest (PSEA)

Seksuaalne ärakasutamine ja kuritarvitamine on otseses vastuolus humanitaartegevuse aluseks olevate põhimõtetega, kahjustavad neid, keda humanitaar- ja arenguabi andjad on kohustatud kaitsma, ning seavad ohtu kõigi abiorganisatsioonide usaldusväarsuse.

Seetõttu on kaitse seksuaalse ärakasutamise ja kuritarvitamise (PSEA) eest üks peamisi tegevuse prioriteete. Ukraina hädaolukorda iseloomustavad ka mitmed spetsiifilised riskitegurid, nagu perekondade lahuselu ja naiste juhitud leibkondade erakordselt suur osakaal, samuti suur hulk tegevustesse kaasatud osalejaid, kellest mõnedel on PSEA valdkonnas piiratud kogemused. Neid riskitegureid võib veelgi suurendada sotsiaal-majanduslik haavatavus, raskused sobiva majutuse leidmisel ning vastuvõtivate riikide ja vastuvõtivate kogukondade võimalik väsimus, kui hädaolukord teist aastat jätkub.

PSEA on RRP lahutamatu ja valdkondadevaheline osa ning seda rakendatakse kõigis Ukraina pagulaste suhtes võetud meetmetes. See nõuab pühendunud ja ennetavaid ühiseid pingutusi riskide leevendamiseks ja ennetamiseks, näiteks ühiseid sotsiaal-majandusliku analüüsi riskihindamisi, partnerite suutlikkuse hindamist, suutlikkuse suurendamist ja koolitust, samuti kogukonna teavitustegevust ja teadlikkuse tõstmist pagulaste seas.

Vaimse tervise teenused ja psühhosotsiaalne toetus (MHPSS)

Pagulasküsimusega tegelemine keskendub Eestis tugevalt MHPSSile, mis on osutunud pagulaste üldise heaolu seisukohalt äärmiselt oluliseks. Seetõttu on partnerite eesmärk rakendada tuntud kogukonnapõhiseid meetodeid, mis on suunatud pagulaste abistamisele stressi, identiteedi, traumade ja üldiste väljakutsetega seoses nende põgenemiskogemustega.

Viimast tehakse laste, noorte ja täiskasvanute vastastikustes psühhosotsiaalsetes rühmades, pakkudes rühmaliikmetele psühhopedagoogikat, oskusi ja suurendades teadlikkust. Partnerid pakuvad ka programme, mis on spetsiaalselt suunatud sellele, et toetada noorte võimet olla teadlik oma emotsioonidest ja arendada oskusi, mis suurendavad nende vastupanuvõimet ja üldist heaolu.

Kriisinõustamise pakkumiseks luuakse emotsionaalse abi infoliin, kuhu kaasatakse Ukraina pagulasi, kellel on asjakohased teadmised ja kogemused. Lisaks sellele pakutakse nii sihistatud individuaalset kui ka grupiviisilist psühhosotsiaalset tuge, näiteks psühholoogilist nõustamist. Täiendavat tähelepanu pööratakse pagulaslaste vanemate individuaalsetele konsultatsioonidele spetsialistidega (nt psühholoogidega), et hõlbustada nende murede ja olukorra esmast arutamist, keskendudes eelkõige nende laste käitumise muutustele, mis tulenevad sundümberasumisest ja/või kogetud stressirohketest sündmustest.

Partnership and Coordination

Eestis töötasid partnerid RRP välja tihedas koostöös Eesti valitsusega, et tagada vastastikune täiendavus valitsuse meetmetega. Kriisile reageerimiseks on välja töötatud koordineerimis- ja teabevahetusmehhanismid, näiteks iga kuu toimuv Siseministeeriumi juhitud pagulaspoliitika koordineerimise nõukogu laiendatud koosolek. Koordineerimise tagamiseks on olemas või loomisel ka muud valdkondlikud mehhanismid. RRP raames kavandatakse pagulasvaldkonnas tegutsevate vabaühenduste ümarlaua taasaktiveerimist, et tagada huvikaitsealaste pingutuste kooskõlastatus.

Kaasatud partnereid	14
ÜRO asutused	3
Riigisisised vabaühendused	11

Märkus: See loetelu hõlmab ainult RRP raames tegutsevaid taotlevaid organisatsioone, millest paljud teevad RRP elluviimiseks koostööd rakenduspartneritega. Vt "Eelarve kokkuvõtte partnerite kaupa" partnerite jaotuse kohta tüüpide kaupa

RRP raames on partnerid otsustanud kutsuda kokku koordineerimisorgani, mis koordineerib ja edendab RRP eesmärke ja mis esialgu kohtub kord kuus. UNHCR-i ja ühe valitsusvälise partneri ühiselt juhitava koordineerimisorganisatsiooni kuuluvad ka asjaomaste riigiasutuste, sealhulgas Siseministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ja Sotsiaalkindlustusameti esindajad.

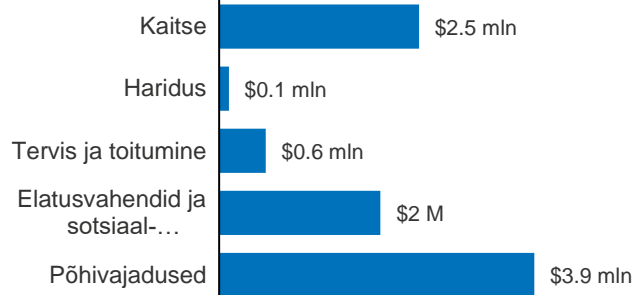
Asutustevahelised finantsvajadused

Finantsvajadused kokku (USA dollarites)

\$9.1 mln

Sektorite kaupa miljonites USA dollarites

Kokku kaitse vajadused	\$2 484 685
Muud kaitsetegevused	\$2 248 160
Soopõhine vägivald	\$99 920
Lastekaitse	\$136 605

Kokku rahalise abi vajadused*	\$ 2 246 89
Kaitse	\$170 796
Põhivajadused	\$2,075 893

* See on eespool nimetatud valdkondlikes kogueelarvetes sisalduvate rahalise abi vajaduste jaotus sektorite kaupa. Rahalist abi osutatakse ja kajastatakse peamise abi- ja kaitsevahendina kooskõlas UNHCRi CBI poliitikaga 2022-2026. Rahalist abi kasutatakse valdkondadevahelise vahendina erinevates sektorites, sealhulgas kaitse valdkonnas, ning selle jaoks on eelarves ette nähtud vastavad vahendid kooskõlas põhivajaduste käsitlusega. Rahaline abi on meie abivajajate eelistatud vahend, mida kasutatakse peamise vahendina esmaste põhivajaduste rahuldamiseks ja oluliste kaitse-eesmärkide saavutamiseks.

Partneri tüübi järgi

Kaasatud partnereid	14
ÜRO asutused	\$5 844 652
Siseriiklikud vabaühendused	\$3 291 113

Partnerite kaupa

Partner/akronüüm	Kaitse	Haridus	Tervis ja toitumine	Elatusvahendid ja sotsiaalne kaasamine	Põhi- vajadused	Kokku USD
ÜRO asutused						
ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet (UNHCR)	1627924			976755	651170	3255849
Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon (IOM)	346472		278999	390390	1342943	2358804
Maailma Terviseorganisatsioon (WHO)			230000			230000
Riigisisesed vabauhendused						
Eluliin	115774		52644			168418
Eesti Puuetega Inimeste Koda				52140		52140
Eesti Toidupank					962000	962000
Eesti Pagulasabi	283550	116630		369150	732950	1502280
Mariupoli sõbrad	25440				73312	98752
Käsi käes Ukrainlastele	8475		19775		145000	173250
Balti Uuringute Instituut	72050					72050
Tartu Rahvusvaheline maja				46876		46876
Johannes Mihkelsoni keskus				165197		165197
Köömen				45150		45150
Ukraina Kultuurikeskus	5000					5000
Kokku	2484685	116630	581418	2045658	3907375	9 135 766 \$

UKRAINA OLUKORRA

REGIONAALNE PAGULASTE VASTUVÕTU KAVA

jaanuar – detsember 2023

**Regional Refugee Response
for the Ukraine Situation**

UNHCR-i operatiivandmete portaal
rbeext@unhcr.org